

UN EXPERIMENT INEDIT ÎN ACTIVITATEA DE GHIDAJ: FAMILIARIZAREA NEVĂZĂTORILOR CU EXPONATELE MUZEALE

În perioada decembrie 1993—mai 1994, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei din Cluj-Napoca a constituit locul de desfășurare al unui experiment mai rar întâlnit în activitatea de ghidaj, probabil chiar o premieră pentru pedagogia muzeală românească.

Ideea inițierii acestui experiment a aparținut domnului Dorin Aliu. În esență, el a constatat în abilitarea unui grup de copii complet nevăzători în recunoașterea unor obiecte și expozate muzeale, punându-se accent pe capacitatea de identificare și încadrare a respectivelor obiecte în epocile istorice cărora le aparțin, pe baza caracteristicilor lor exterioare.

La experiment a participat un grup de 15 elevi de la Liceul de nevăzători din Cluj, selecționați din clasele IX—XII de către profesorul de istorie de la această unitate de învățământ, domnul Liviu Banda.

Modalitatea principală de realizare a experimentului a constatat în contactul direct al copiilor — prin atingere, palpare — cu obiecte selectate special și prezentate lor în acest scop, contact însoțit de explicațiile de specialitate ale unui grup de cinci muzeografi.

Epoca istorică propusă spre studiu acestor copii a fost cea antică. În perioada decembrie 1993—mai 1994, grupul de elevi nevăzători a asistat, în sălile de expoziție destinate epocii antice, la patru lecții de familiarizare cu câte o subdiviziune istorică distinctă, fiecare lecție fiind susținută de către un muzeograf specialist în perioada prezentată, respectiv doamna Zoia Maxim pentru epoca pietrei, domnul Mihai Rotea pentru epoca bronzului, doamna Viorica Crișan pentru epoca dacică și doamna Adriana Isacu pentru epoca romană.

În final, coordonatoarea proiectului, Melinda Mitu, a susținut o a cincea lecție, având ca scop recapitularea și fixarea cunoștințelor dobândite de către subiecții experimentului.

Cei patru specialiști amintiți au vorbit pe larg copiilor despre caracteristicile principale ale epocilor respective (de exemplu despre modul de viață al comunităților umane, obiceiurile lor, structurile sociale etc.), dar mai ales despre evoluția tipologică și funcțională a diverselor categorii de obiecte și artefacte: ceramică, unelte, arme, obiecte de podoabă etc.

Ținând cont de modalitatea de percepție a subiecților, s-a insistat în primul rând asupra materialului din care au fost confecționate aceste obiecte (piatră, silex, os, lut, bronz, fier), dar și asupra tehnicilor de execuție specifice și detectabile prin palpare. De exemplu, în cazul

olăriei dacice, s-a evidențiat diferența dintre ceramica lucrată cu mâna și cea confecționată la roata olarului.

Totodată, copiilor li s-a atras atenția, prin ilustrări concrete, asupra varietății dimensiunilor și formelor obiectelor expuse, asupra utilității lor sau asupra elementelor decorative folosite de oamenii acelor timpuri pentru înfrumusețarea lor. Nu a fost omisă niciodată prezentarea părților originale și a celor restaurate ale unuia și aceluiași obiect.

În ceea ce privește atitudinea copiilor, gradul lor de motivație și receptivitate, se poate spune, fără rezerve, că ei s-au arătat pe tot parcursul acestor lecții deosebit de entuziaști, curioși, bucuroși și dornici de a-și însuși cât mai multe cunoștințe.

În aceste condiții, nu a fost deloc surprinzător faptul că ei au reușit, încă de la o primă recapitulare, să identifice în mod corect aproape toate obiectele care le fuseseră prezentate până atunci.

Lecția finală a avut loc în data de 20 mai 1994. Pe mai multe mese dintr-o sală de expoziție au fost așezate toate exponatele folosite la ilustrarea perioadelor istorice menționate mai sus, urmând ca, după ce un anumit obiect trecea prin mâna fiecărui copil, acesta să se pronunțe asupra tipului și utilității obiectului respectiv, a materialului din care fusese confecționat și asupra perioadei căreia îi aparținea.

Spre marea noastră satisfacție, copiii au reușit să îndeplinească într-un mod remarcabil obiectivele urmărite.

Spre exemplu, ei au fost capabili să distingă idolii neolitici de lut zoomorfi de cei antropomorfi; au identificat motivele geometrice sau alte ornamente (puncte, linii, meandre, spirale, butoane, brâu alveolar, motivul „brăduț“, care dau în fond destulă bătaie de cap și specialiștilor) de pe obiectele de ceramică preistorică; au precizat forma și utilitatea diferitelor categorii de ceramică (strachină, cupă, ceașcă, fructieră, vas-borcan etc.); au deosebit pasta mai dură a ceramicii dacice de aceea mai fină, glazurată, a vaselor de tip „terra sigillata“, fără a mai vorbi de motivele decorative care le deosebesc pe acestea. Câțiva copii au reușit chiar să „citească“, prin palpare, numele atelierului de unde provenea vasul de tip „terra sigillata“.

Totodată, copiii au fost capabili să distingă nu numai deosebirile existente între obiectele aparținând unor epoci istorice diferite, ci și să diferențieze materialele aparte din care au fost confecționate anumite tipuri de obiecte (spre exemplu statuetele de lut în raport cu cele de bronz sau de marmură din perioada romană), precum și părțile restaurate ale unui obiect, în raport cu cele originale.

Se poate afirma, în concluzie, că inițierea acestui experiment a reprezentat o reușită deplină. Atât Muzeul nostru, cât și domnul profesor Bănda și elevii domniei sale au dorit continuarea lui și pe viitor. În anul școlar 1997—1998, spre exemplu, el va continua cu o nouă grupă de elevi de la același liceu. Pentru subiecții experimentului, importanța sa nu rezidă doar în informațiile și cunoștințele dobândite cu această ocazie, cât mai ales în faptul că îi ajută să își învingă anumite complexe, să devină mai încrezători în propriile lor forțe, să se integreze cât mai firesc în societate, inclusiv din perspectiva dimensiunii culturale a procesului lor de socializare.

Se poate chiar aprecia că în raport cu multe grupuri de școlari fără deficiențe vizuale, care trec gălăgioși și lipsiți de orice motivație prin sălile Muzeului, împinși doar de rutina unor însoțitori dornici să mai bifeze o linie în planul de activitate — acești copii nevăzători au reușit să profite într-o măsură mult mai mare de pe urma contactului cu Muzeul, îmbogățindu-și atât cunoștințele, cât și experiența sufletească și afectivă.

MELINDA MITU,
ADRIANA ISACU

AN ORIGINAL EXPERIENCE IN THE MUSEUM: THE RECOGNITION
OF THE MUSEUM VALUABLE BY THE BLIND

(Abstract)

The work presents the lessons supported by some of our colleagues into the History Museum in front of the blind students in order to recognize by them the museum pieces. This pedagogical experience wanted to make the blind children to recognize the museum objects and it was being emphasized on the identification ability and on the framing of these objects into the correct historical age, based on their external features.